

Handboek Melkveehouderij 2023-2024

Deze uitgave is mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van ZuivelNL.

Wageningen Livestock Research
Wageningen, maart 2024

Colofon Handboek Melkveehouderij 2023-2024

Handboek 48

Uitgever

Wageningen Livestock Research
Postbus 338, 6700 AH Wageningen
T (0317) 48 39 53
E info.livestockresearch@wur.nl
I www.wur.nl/livestock-research

Handboek Melkveehouderij 2023-2024

www.handboekmelkveehouderij.nl

Auteurs

Wageningen Livestock Research:
Izak Vermeij, Klaas Blanken, Arie Klop, Jantine van Middelkoop, Wijbrand Ouweltjes en Harm Wemmenhove

Redactie

Wageningen Livestock Research, Izak Vermeij

Noot van de redactie

De bronvermeldingen in dit handboek geven soms een momentopname weer en zijn aan verandering onderhevig. Indien de gegevens voor specifieke doelen (bijvoorbeeld beleid/ officiële zaken) gebruikt worden, is het aan te raden de oorspronkelijke bron te raadplegen en te checken of er meer actuele inzichten beschikbaar zijn.

Waar in de tekst naar een internetadres wordt verwezen, helpen de pijltjes (>) u de juiste pagina te vinden.

Copyright en aansprakelijkheid

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteurs en uitgever hebben de inhoud van deze uitgave met grote zorgvuldigheid en naar beste weten samengesteld naar de situatie zoals bekend medio 2023. Uitgever en redactie aanvaarden evenwel geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard dan ook, die het gevolg is van handelingen en/of beslissingen die gebaseerd zijn op bedoelde informatie.

Ook verkrijgbaar als gedrukte versie

[Paperback Handboek Melkveehouderij](#)

Deze uitgave is mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van ZuivelNL.

DOI: <https://doi.org/10.18174/652519>

Voorwoord

Het Handboek Melkveehouderij is hét naslagwerk voor melkveehouder, agrarisch adviseur, docent en student. De opgenomen informatie is bruikbaar voor de ondersteuning van het dagelijkse management én voor het management op de lange termijn. In de praktijk valt er op melkveebedrijven een grote variatie waar te nemen. De realiteit kan breder en genuanceerder zijn dan in een handboek te vangen is. Hier dient rekening mee gehouden te worden als het Handboek voor meer officiële doelstellingen gebruikt wordt.

In het (digitale) Handboek Melkveehouderij is belangrijke basisinformatie bij elkaar gebracht. Om de reikwijdte van het handboek te vergroten zijn in de tekst verwijzingen (links) opgenomen naar achtergrondinformatie, adviesprogramma's, tools en de meest actuele gegevens op internet.

De kennis die is opgedaan via het onderzoek van Wageningen Livestock Research (onderdeel van Wageningen University & Research), vormt de basis van dit boek. De activiteit om deze kennis te ontsluiten en te updaten, is mogelijk gemaakt door financiering van [ZuivelNL](#).

Het Handboek Melkveehouderij is ook verkrijgbaar als gedrukte versie:
[Paperback Handboek Melkveehouderij](#)

Wat is er vernieuwd in deze versie?

Ten opzichte van de vorige (2020/21) versie zijn alle hoofdstukken geactualiseerd, naast controle van de links naar internetsites en vernieuwing van de meeste foto's.

De belangrijkste inhoudelijke wijzigingen zijn:

1. Bodem en water: verwijzingen naar de Bedrijfswaterwijzer en samenvatting van analyse bodemmaatregelen.
2. Bemesting: P-PAE is toegevoegd evenals tekst uit teelthandleiding. Er wordt een voorbeeld van een aangepast bemestingsplan weergegeven.
3. Grasland en voedergewassen: kruidenrijk grasland opgenomen, waarin Festulolium en rode klaver vermeld worden. De informatie over beweiding is uitgebreid en tekst over luzerne, voederbieten en veldbonen opgenomen.
4. Agrarisch natuurbeheer: de nieuwste regelingen van 2021-2023 zijn toegevoegd, o.a. het GLB vanaf 2023. Nieuw zijn teksten over het wolvenbeleid en Agroforestry.
5. Voederwinning: bij kuilvoer is tekst over toevoegmiddelen opgenomen en informatie van de dichtheden.
6. Veevoeding: de leeftijdsindeling van het jongvee is aangepast, met iets hogere groeicijfers en streefgewichten. Informatie over 'Kalf bij de koe' is opgenomen. Bij melkkoeien zijn de nieuwe richtlijnen van het CVB opgenomen en er wordt aandacht gegeven aan de streefnorm van 155 g Re van Koe en Eiwit.
7. Rundveeverbetering: fokwaarden voor maternale draagtijd en geboortegewicht zijn toegevoegd. Er zijn kenmerken voor AMS opgenomen.
8. Gezondheid: Monitoring en Kalf OK zijn opgenomen, evenals hoe om te gaan met hittestress.
9. Melkwinning: normen voor bronwater toegevoegd en onder kwaliteitsborging meer aandacht voor ontwikkeling van duurzaamheid.
10. Bedrijfsgebouwen: links naar informatie over verlichting en paragraaf over verkoeling toegevoegd, evenals controle m.b.t. de watervoorziening in stal en weide.
11. Mechanisatie: bij ruwvoerrestrekking de kuilvoersnijder XL toegevoegd en gemengd voeren uitgebreid. De registratieplicht voor tractoren is toegevoegd.
12. Kwaliteitsborgingssystemen: On the way to PlanetProof, Voederwaarde.nl en MediRund opgenomen.
13. Bedrijfsontwikkeling: De KringloopWijzer is opgenomen. Extra elementen als broeikasgassen/biodiversiteit worden vermeld en tekst over arbeidsproductiviteit is toegevoegd.

Reageren?

Omdat we de inhoud en vormgeving zo goed mogelijk op de wensen van de gebruiker willen afstemmen, verzoeken we u opmerkingen, suggesties en aanvullingen aan ons door te geven.

Contactpersoon: Izak Vermeij, e-mail izak.vermeij@wur.nl.

Projectgroep Handboek Melkveehouderij (januari 2024)

Klaas Blanken

Arie Klop

Jantine van Middelkoop

Wijbrand Ouweltjes

Izak Vermeij

Harm Wemmenhove

Wageningen Livestock Research

Inhoud

1	Bodem en water	7
2	Bemesting	39
3	Grasland en voedergewassen	95
4	Agrarisch natuurbeheer	131
5	Voederwinning	151
6	Veevoeding	175
7	Rundveeverbetering	213
8	Gezondheid	249
9	Melkwinning	273
10	Bedrijfsgebouwen	319
11	Mechanisatie	359
12	Kwaliteitsborgingssystemen	403
13	Bedrijfsontwikkeling	413

Dit handboek is beschikbaar in het PDF-formaat. Hiervoor heeft u de Adobe Acrobat Reader nodig, die op de meeste PC 's beschikbaar is. Heeft u de Acrobat Reader nog niet dan kunt u deze [hier](#) downloaden. De afzonderlijke hoofdstukken en (sub-)paragrafen zijn bereikbaar via de bladwijzerkoppeling in het navigatievenster.
